

گزارش پستی

مرکز مطالعات و پژوهش‌های
سلامت اداری و مبارزه با فساد

۱۰۳

همه چیز درباره
شاخص ادراک فساد
سازمان شفافیت بین الملل

سال دهم، شماره ۱۰۳، آذر ۱۳۹۶

مرکز مطالعات و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد

نام گزارش: **CIP**؛ همه چیز درباره شاخص ادراک فساد سازمان شفافیت بین‌الملل

نویسنده: دکتر محمدجواد حق‌شناس

شمارگان: ۳۰۰

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: آذر ۱۳۹۶

مطالب مندرج در این گزارش نشانگر دیدگاه نویسندگان آن است و لزوماً نمایانگر دیدگاه

سازمان بازرسی کل کشور نیست.

کلیه حقوق مربوط به این گزارش به سازمان بازرسی کل کشور تعلق دارد و هرگونه انتشار

مطالب آن بدون کسب اجازه از سازمان، غیرمجاز است.

فهرست مطالب

۷	اشاره
۸	فهرست علائم و اختصارات
۹	مقدمه
۱۰	پیشینه و مرجع انتشار
۱۳	نگاهی به گزارش سال ۲۰۱۶
۱۸	منابع مورد استفاده
۳۴	روش‌شناسی شاخص
۳۸	سؤالات رایج درباره شاخص
۴۰	نقاط قوت و ضعف شاخص
۴۴	فرجام سخن
۴۵	پیوست
۴۹	منابع و مأخذ

اشاره

شاخص‌های گوناگونی برای سنجش فساد توسط محققان در مؤسسات و نهادهای کشوری و بین‌المللی طراحی شده است. شاخص ادراک فساد که توسط شفافیت بین‌الملل به عنوان یک سازمان مستقل بین‌المللی منتشر می‌شود یکی از مهم‌ترین این شاخص‌ها است.

با توجه به اینکه فساد غالباً به صورت پنهانی رخ می‌دهد، سنجش حجم آن بسیار دشوار است از این رو در شاخص‌های فساد اغلب سعی می‌شود برداشت و تلقی افراد و گروه‌ها از سطح فساد در یک شرکت، سازمان یا جامعه مورد سنجش قرار گیرد. بر همین اساس شاخص ادراک فساد بر تلقی افراد از میزان فساد در کشورها تمرکز دارد و به صورت سالانه به رتبه‌بندی کشورهای مختلف جهان درخصوص میزان فساد اداری اقدام می‌کند.

مرکز مطالعات و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد با هدف ارتقای سطح اطلاعات و دانش تخصصی پژوهشگران و همکاران سازمانی درخصوص شاخص‌های سنجش فساد و نحوه طراحی آن‌ها به معرفی شاخص ادراک فساد و آخرین رتبه‌بندی آن به عنوان یکی از مشهورترین شاخص‌ها در این حوزه، پرداخته است.

مرکز مطالعات و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد

فهرست علائم و اختصارات

AFDB: African Development Bank

BF: Bertelsmann Foundation

BPI: Bribe Payers Index

CPI: Corruption Perception Index

CPIA: Country Policy and Institutional Assessment

EIU: Economic Intelligence Unit

EOS: Executive Opinion Survey

FH: Freedom House

GCB: Global Corruption Barometer

GCR: Global Corruption Report

GI: Global Insight

ICRG: International Country Risk Guide

NIS: National Integrity System

NIT: Nations in Transit

PERC: Political and Economic Risk Consultancy

SGI: Sustainable Governance Index

TI: Transparency International

VDEM: Varieties of Democracy

WB: World Bank

مقدمه

فساد اداری و اقتصادی گریبان گیر بسیاری از کشورهای جهان است. به‌رغم تلاش‌های مختلفی که در جهت مبارزه با فساد در سطح جهان در گذشته انجام شده و هم‌اکنون نیز در حال انجام است، طبق برآوردها همچنان مردم در اکثر کشورهای جهان از گسترش فساد شاکی هستند. فساد علاوه بر اینکه تبعات مهمی بر توسعه اقتصادی کشورها به بار می‌آورد پیامدهای سیاسی نیز به همراه دارد و از علل مهم گسترش مردم‌فریبی محسوب می‌شود به طوری که برخی مردم‌فریبی را حاصل همبستگی فساد و نابرابری می‌دانند. این عده معتقدند اگر سیاستمداران ریشه‌دار و سستی موفق به مقابله با فساد نشوند، مردم به عوام‌فریبانی می‌پیوندند که وعده آن‌ها حذف چرخه فساد و رانت‌خواری است. در حالی که از این رهگذر نه تنها فساد کم نمی‌شود بلکه در اغلب موارد به افزایش فساد دامن زده می‌شود (Transparency International, 2017).

با توجه به ضرورت مبارزه با فساد در توسعه کشورها، نهادهای مختلف بین‌المللی شکل گرفته‌اند که وظیفه آن‌ها رصد وضعیت فساد در کشورهای مختلف، ارائه تحلیلی از علل فساد و ارائه راهکار به آن‌ها در جهت ارتقای سلامت اداری است. به این منظور، این مؤسسات به طراحی شاخص‌های فساد و سنجش وضعیت کشورها براساس این شاخص‌ها مبادرت نموده‌اند. علاوه بر نهادهای مطرح بین‌المللی همچون سازمان ملل، بانک جهانی، صندوق بین‌المللی پول و غیره، مؤسسات مستقل بین‌المللی نیز در این زمینه فعال هستند که در این بین، شفافیت بین‌الملل (TI) یکی از مهم‌ترین آن‌ها است.

در میان شاخص‌های مختلف سنجش فساد که توسط شفافیت بین‌الملل منتشر می‌شود، شاخص ادراک فساد (CPI) از شهرت و اعتبار بیشتری برخوردار است. شاید

بتوان گفت شاخص ادراک فساد مشهورترین شاخص بین‌المللی برای سنجش فساد دولتی در سطح جهان است.

با توجه به این موضوع، در گزارش حاضر به معرفی این شاخص، نحوه سنجش فساد در آن، منابع مورد استفاده و آخرین رتبه‌بندی کشورها در این شاخص پرداخته‌ایم. بر این اساس در این گزارش ابتدا پیشینه و مرجع انتشار CPI معرفی شده است. سپس با ارائه آخرین رتبه‌بندی در این شاخص منابع مورد استفاده در آن، نحوه سنجش فساد در این منابع و سؤالات رایج درباره CPI معرفی و در پایان نگاهی کلی به برخی نقاط ضعف این شاخص انداخته شده است.

پیشینه و مرجع انتشار

شاخص ادراک فساد نخستین بار توسط یوهان لمبسدورف^۱ استاد اقتصاد دانشگاه گوتینگن^۲ آلمان در سال ۱۹۹۵ تهیه و در سال ۱۹۹۶ توسط سازمان شفافیت بین‌الملل به صورت رسمی ارائه شد. شفافیت بین‌الملل، سازمانی مردم‌نهاد است که در سال ۱۹۹۳ تأسیس شده و مقر آن در شهر برلین قرار دارد. این سازمان مأموریت خود را متوقف کردن فساد و ارتقای شفافیت، پاسخگویی و درستکاری در تمامی سطوح و بخش‌های جامعه اعلام نموده است و چشم‌انداز این سازمان جهانی است که در آن حکومت، سیاست، تجارت، جامعه مدنی و زندگی روزمره افراد عاری از فساد باشد. با هدف دستیابی به چشم‌انداز مذکور، شفافیت بین‌الملل از سال ۲۰۱۰ به تدوین دو برنامه استراتژیک پنج ساله اقدام نموده است که ذیل هر برنامه، یک طرح اجرایی نیز تعریف شده است.

1-Johann Graf Lambsdorff

2- Gottingen

شفافیت بین‌الملل دارای ۱۰۰ شعبه محلی در کشورهای مختلف است که وظیفه آن‌ها ارائه اطلاعات در زمینه فساد و ایجاد همکاری بین مقامات دولتی، جامعه مدنی، بازرگانان و رسانه‌های گروهی جهت ارتقاء شفافیت در امور دولتی و انتخاباتی و تدارکات بخش دولتی (مناقصه‌ها، مزایده‌ها) است. شعبات این سازمان به انجام تبلیغات و مذاکره با دولتمردان جهت اجرای اقدامات ضد فساد مبادرت می‌نمایند اما این اقدامات شامل انجام بررسی و تحقیق و تفحص درخصوص موارد مشاهده شده فساد در کشورها نمی‌باشد (Transparency International, 2017).

شفافیت بین‌الملل علاوه بر سنجش فساد در کشورهای مختلف، توصیه‌هایی به این کشورها در جهت کاهش فساد ارائه می‌کند. این سازمان گزارش‌های مختلفی منتشر می‌کند که در این میان، چهار گزارش شاخص ادراک فساد (CPI)، بارومتر جهانی فساد (GCB)، گزارش جهانی فساد (GCR) و نظام درستکاری ملی (NIS) قابل ذکر است. در میان این گزارش‌ها، شاخص ادراک فساد به دلیل میزان شمولیت کشورها در آن، روش مورد استفاده و بازتاب رسانه‌ای آن از اهمیت بالاتری برخوردار است.

شاخص ادراک فساد به رده‌بندی کشورهای مختلف جهان از حیث میزان فساد دولتی در آن‌ها می‌پردازد که در آخرین گزارش یعنی CPI سال ۲۰۱۶ تعداد ۱۷۶ کشور، رتبه‌بندی شده‌اند. از سال ۲۰۰۳ تاکنون نیز رتبه جمهوری اسلامی ایران در این شاخص به طور متناوب مورد بررسی قرار گرفته است.

شاخص ادراک فساد روی فساد در بخش عمومی متمرکز است و فساد را به عنوان سوءاستفاده از منصب عمومی برای منافع شخصی تعریف می‌کند (Ibid). این شاخص که تقاضای فساد را نشان می‌دهد شاخصی ترکیبی است که با سنجش‌های گوناگون میدانی و اسنادی به دست می‌آید و مبتنی بر ادراک و نگرش تعدادی از تجار،

تحلیلگران اقتصادی، سیاستمداران و مدیران بخش دولتی است. این شاخص میزان سلامت کشورها را از صفر تا ۱۰۰ نشان می‌دهد و هرچه این عدد به ۱۰۰ نزدیک‌تر باشد آن کشور سالم‌تر محسوب می‌شود.

اگر فساد را دارای دو بعد عرضه و تقاضا بدانیم CPI در مقابل BPI (شاخص پرداخت رشوه) قرار می‌گیرد چراکه BPI نشان‌دهنده عرضه فساد است در حالی که CPI تقاضای فساد را نشان می‌دهد. نکته بسیار مهم درباره شاخص ادراک فساد، این است که این شاخص برداشت پاسخ‌دهندگان را مورد سنجش قرار می‌دهد و این برداشت به دلیل تأثیرپذیری از محیط و تفسیرها و ادراکی که از مفهوم فساد و مصادیق آن در کشورهای مختلف وجود دارد وابسته به فرهنگ مردم است و لذا در واقعیت ممکن است وضعیت فساد به گونه دیگری باشد. به همین دلیل، نمرات کشورها به هیچ وجه با هم قابل قیاس نیست، به خصوص زمانی که افرادی بخواهند درباره فساد در کشور دیگری بدون توجه به ویژگی‌ها و شرایط اقتصادی- فرهنگی آن کشور، اظهار نظر کنند. علاوه بر این، تغییر حجم نمونه و منابع در هر سال، نتایج پایانی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. به عنوان مثال منابع و افرادی که امسال راجع به ایران مورد سؤال قرار گرفته‌اند، معلوم نیست سال آینده مورد استفاده قرار گیرند. این امر باعث می‌شود که پایداری نتایج CPI تحت تأثیر قرار بگیرد (نجف‌پور، ۱۳۸۹).

نگاهی به گزارش سال ۲۰۱۶

در جدیدترین رتبه‌بندی CPI، ۱۷۶ کشور مورد بررسی قرار گرفته‌اند و هیچ کشوری نتوانسته به امتیاز کامل (نمره ۱۰۰) دست پیدا کند. با توجه اینکه میانگین نمره جهانی ۴۳ است می‌توان گفت از مجموع ۱۷۶ کشور مورد بررسی قرار گرفته در این شاخص بیش از دوسوم آن‌ها نمره‌ای پایین‌تر از حد میانگین (۵۰) گرفتند و این موضوع نشان‌دهنده فساد همه‌گیر در بخش دولتی در سطح جهان است.^۱

در CPI سال ۲۰۱۶ سه کشور دانمارک، نیوزلند و فنلاند به ترتیب حائز رتبه‌های اول تا سوم شده‌اند. نکته قابل توجه در شاخص ۲۰۱۶ این است که در میان ۲۰ کشور برتر به جز کانادا تمامی کشورها به دو منطقه اروپا و آسیای شرقی تعلق دارند.

بیشترین بهبود رتبه در سال ۲۰۱۶ به کشورهای سورینام، بلاروس، تیمور شرقی، میانمار، گویان، گرجستان، لائوس، آرژانتین، کره شمالی، بورکینافاسو، کیپ ورد، ترکمنستان، سائوتومه و پرنسیپ و افغانستان تعلق دارد. این در حالی است که کشورهای قطر، کویت، بحرین، عربستان سعودی، قبرس، لسوتو، اردن، سوریه، مقدونیه، سودان جنوبی، شیلی، امارات متحده عربی، موریتانی، جمهوری آفریقای مرکزی، مالت، لوکزامبورگ، موزامبیک، ترینیداد و توباگو، غنا، یمن و جیبوتی بیشترین کاهش رتبه را داشته‌اند. نگاهی گذرا به کشورهایی که بیشترین کاهش رتبه را دارند نشان می‌دهد بسیاری از کشورهای عربی در این گروه جای دارند و بسیاری از این کشورها به منطقه پرتلاطم خاورمیانه تعلق دارند.

جدول ۱: بیست کشور نخست رتبه‌بندی CPI2016

رتبه	نام کشور	امتیاز
۱	دانمارک	۹۰
۱	نیوزلند	۹۰
۳	فنلاند	۸۹
۴	سوئد	۸۸
۵	سوئیس	۸۶
۶	نروژ	۸۵
۷	سنگاپور	۸۴
۸	هلند	۸۳
۹	کانادا	۸۲
۱۰	آلمان	۸۱
۱۰	لوکزامبورگ	۸۱
۱۰	انگلستان	۸۱
۱۳	استرالیا	۷۹
۱۴	ایرلند	۷۸
۱۵	بلژیک	۷۷
۱۵	هنگ کنگ	۷۷
۱۷	اتریش	۷۵
۱۸	ایالات متحده	۷۴
۱۹	ایرلند	۷۳
۲۰	ژاپن	۷۲

وضعیت کشورهای خاورمیانه در این شاخص چندان مطلوب نیست به نحوی که تنها دو کشور در رده‌های نسبتاً بالای جدول قرار دارند و تعداد زیادی از کشورهای این منطقه در رتبه‌های پایین جای گرفته‌اند.

به باور شفافیت بین‌الملل، به‌رغم تغییرات سیاسی که شش سال پیش منطقه عربی را تکان داد، امید کشورهای عربی برای مبارزه با فساد و پایان دادن به مصونیت از مجازات فساد هنوز شاهد پیشرفت نیست و اکثریت کشورهای عربی نتوانسته‌اند اراده مردم برای ایجاد نظام دموکراتیک در جهت شفافیت و پاسخگویی بیشتر را محقق نمایند.

شکست در مبارزه با فساد کاهش شدید رتبه بسیاری از کشورهای عربی در شاخص ادراک فساد ۲۰۱۶ را توضیح می‌دهد. امتیاز ۹۰ درصد این کشورها زیر ۵۰ است که امتیاز نامناسبی است. تنها امارات متحده عربی و قطر به‌رغم کاهش امتیاز، نتوانسته‌اند خود را در حد متوسط نگه دارند.

پنج کشور از مجموع کشورهای دارای فساد بالا، از این منطقه هستند: عراق، لیبی، سودان، یمن و سوریه. این کشورها همچنین با بی‌ثباتی سیاسی، جنگ، درگیری‌های داخلی و تروریسم مواجه هستند که تأیید کننده این حقیقت است که جنگ و درگیری منجر به فساد و خصوصاً فساد سیاسی می‌شود (Transparency International, 2017).

۲۰ کشور انتهای رده‌بندی عمدتاً کشورهای خاورمیانه و آفریقایی هستند که از فقر و جنگ داخلی رنج می‌برند.

جدول ۲: بیست کشور انتهایی رتبه‌بندی CPI2016

رتبه	نام کشور	امتیاز
۱۷۶	سومالی	۱۰
۱۷۵	سودان جنوبی	۱۱
۱۷۴	کره شمالی	۱۲
۱۷۳	سوریه	۱۳
۱۷۰	یمن	۱۴
۱۷۰	سودان	۱۴
۱۷۰	لیبی	۱۴
۱۶۹	افغانستان	۱۵
۱۶۸	گینه بیسائو	۱۶
۱۶۶	ونزوئلا	۱۷
۱۶۶	عراق	۱۷
۱۶۴	اریتره	۱۸
۱۶۴	آنگولا	۱۸
۱۵۹	جمهوری کنگو	۲۰
۱۵۹	هائیتی	۲۰
۱۵۹	چاد	۲۰
۱۵۹	آفریقای مرکزی	۲۰
۱۵۹	بوروندی	۲۰
۱۵۶	ازبکستان	۲۱
۱۵۶	جمهوری دموکراتیک کنگو	۲۱

شفافیت بین‌الملل بر این باور است که کشورهای دارای رتبه پایین در شاخص CPI دارای نهادهای دولتی غیرقابل اعتماد و ناکارآمدی همچون پلیس و قوه قضائیه هستند. حتی در کشورهایی که دارای قوانین ضد فساد هستند، این قوانین اغلب در عمل دور زده شده یا نادیده گرفته می‌شوند. مردم در بخش خدمات اساسی که دچار

سوء تخصیص وجوه هستند، اغلب با ارتشاء و اخاذی مواجه می‌شوند و هنگامی که از مقامات دریافت‌کننده رشوه، درخواست جبران خسارت می‌کنند، با بی‌اعتنایی مقامات مسئول مواجه می‌شوند.

فساد بزرگ در چنین شرایطی رشد می‌کند. مواردی مانند شرکت‌های پتروبراس^۱ و اودبرشت^۲ در برزیل یا حماسه رئیس‌جمهور سابق اوکراین، ویکتور یانوکوویچ، نشان می‌دهد که چگونه تبانی میان بخش خصوصی و سیاستمداران میلیاردها دلار درآمد حاصل از اقتصاد ملی را به نفع تعداد کمی از مردم منحرف می‌کند. این نوع فساد بزرگ سیستماتیک حقوق بشر را نقض می‌کند، از توسعه پایدار جلوگیری می‌کند و باعث تشدید محرومیت اجتماعی می‌شود.

کشورهای دارای رتبه بالا در شاخص دارای درجه بالایی از آزادی مطبوعات، دسترسی به اطلاعات در مورد هزینه‌های دولتی، استانداردهای قوی‌تر برای درستکاری مقامات دولتی و سیستم‌های قضایی مستقل هستند. با این حال این کشورها نیز نباید از خود راضی باشند. هرچند اشکال آشکار فساد نمی‌تواند زندگی روزمره شهروندان را در این دسته از کشورها تهدید کند، اما این کشورها از معاملات پشت درهای بسته، تضاد منافع، تأمین مالی غیرقانونی و اجرای ضعیف قانون که سیاست‌های دولتی را منحرف می‌کند و باعث تشدید فساد در داخل و خارج از آن کشور می‌شود ایمن نیستند (Transparency International, 2017).

1- Petrobras

2- Odebrecht

منابع مورد استفاده

چنان که بیان شد شاخص ادراک فساد، شاخصی ترکیبی است به این معنا که از شاخص‌های دیگر مؤسسات و نهادهای غیردولتی بین‌المللی استفاده می‌کند. تعداد شاخص‌های مورد استفاده در CPI در سال‌های متوالی تغییرات محدودی دارد و از شاخص‌های نسبتاً ثابتی در این زمینه استفاده می‌شود. شفافیت بین‌الملل با روش‌شناسی منحصر به فردی این شاخص‌ها را ترکیب می‌کند. در تدوین CPI سال ۲۰۱۶ از ۱۳ شاخص به شرح ذیل استفاده شده است (Transparency International, 2016d):

۱. رتبه‌بندی حکمرانی بانک توسعه آفریقا (AFDB)
۲. شاخص‌های حکمرانی پایدار بنیاد برتسمن (BF)
۳. شاخص گذار بنیاد برتسمن
۴. رتبه‌بندی ریسک کشوری واحد اطلاعات اکونومیست (EIU)
۵. شاخص کشورهای در حال گذار خانه آزادی (FH)
۶. رتبه‌بندی ریسک کشوری گلوبال اینسایت (GI)
۷. سالنامه مرکز رقابت‌پذیری جهانی (IMD)
۸. اطلاعات آسیایی گروه مشاور ریسک سیاسی و اقتصادی (PERC)
۹. راهنمای ریسک کشوری مؤسسه خدمات بین‌المللی ریسک سیاسی
۱۰. ارزیابی نهادی و سیاست کشوری بانک جهانی (WB)
۱۱. پیمایش نظرات مدیران مجمع جهانی اقتصاد (EOS)
۱۲. شاخص حاکمیت قانون پروژه جهانی عدالت^۱
۱۳. پروژه تنوع دموکراسی (VDEM)

جدول ۳: شاخص‌های مورد استفاده در CPI2016، مرجع و سال انتشار

نام شاخص	مرجع انتشار	سال انتشار
رتبه‌بندی حکمرانی	بانک توسعه آفریقا	۲۰۱۵
حکمرانی پایدار	بنیاد برتسمن	۲۰۱۶
شاخص گذار	بنیاد برتسمن	۲۰۱۶
رتبه‌بندی ریسک کشوری	واحد اطلاعات اکونومیست	۲۰۱۶
کشورهای در حال گذار	خانه آزادی	۲۰۱۶
رتبه‌بندی ریسک کشوری	گلوبال اینسایت	۲۰۱۵
سالنامه رقابت‌پذیری جهانی	مرکز رقابت‌پذیری جهانی	۲۰۱۶
اطلاعات آسیایی	گروه مشاور ریسک سیاسی و اقتصادی	۲۰۱۶
راهنمای ریسک کشوری	مؤسسه خدمات بین‌المللی ریسک سیاسی	۲۰۱۶
ارزیابی نهادی و سیاست کشوری	بانک جهانی	۲۰۱۵
پیمایش نظرات مدیران	مجمع جهانی اقتصاد	۲۰۱۶
حاکمیت قانون	پروژه جهانی عدالت	۲۰۱۶
تنوع دموکراسی	پروژه تنوع دموکراسی	۲۰۱۶

شاخص‌های مذکور ابعاد مختلفی از وضعیت فساد را اندازه‌گیری می‌کنند. مثلاً در حالی که برخی شاخص‌ها بر ابعاد اقتصادی و مالی تمرکز دارند شاخص دیگری ابعاد فرهنگی و اجتماعی را مورد بررسی قرار می‌دهد. تجمیع این شاخص‌ها باعث شده در شاخص CPI ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و مدیریتی فساد مورد توجه قرار گیرد. در ادامه به مروری کلی هریک از شاخص‌های فوق‌الذکر پرداخته‌ایم.

رتبه‌بندی حکمرانی بانک توسعه آفریقا

این شاخص ۳۸ کشور آفریقایی را تحت پوشش قرار می‌دهد. این رتبه‌بندی بخشی از ارزیابی نهادی و سیاست‌های کشوری (CPIA) است که کیفیت چارچوب نهادی هر کشور را در استفاده مؤثر از کمک‌های توسعه‌ای ارزیابی می‌کند. در این شاخص تلاش شده سطح بالایی از یکنواختی و سازگاری در میان تمام کشورهای عضو بانک توسعه آفریقا حاصل شود. بانک توسعه آفریقا به‌منظور تطابق با اعلامیه‌های پاریس و رم در مورد اثربخشی کمک‌ها، هماهنگی و سازگاری، پرسشنامه و دستورالعمل‌های مربوطه را همسو با سیاست‌های بانک جهانی و بانک توسعه آسیا اصلاح کرده است که باعث افزایش قابلیت مقایسه و هم‌افزایی در میان این سیستم‌ها شده است.

CPIA توسط گروهی از اقتصاددانان کشوری که دارای تجربه گسترده در تجزیه و تحلیل سیاست هستند، انجام می‌شود. از آنجا که در این شاخص، دانش کارشناسان مذکور با ارتباطات محلی آن‌ها ترکیب شده، به هر دو بعد کمی و کیفی توجه شده است. نظرسنجی‌های موردی نیز برای پایش کیفیت یافته‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. در پرسشنامه این شاخص از متخصصان درخواست می‌شود درخصوص شفافیت، پاسخگویی و فساد در بخش دولتی اظهار نظر نمایند.

مقیاس امتیاز از یک (بسیار ضعیف در دو یا چند سال) تا شش (بسیار قوی در سه سال یا بیشتر) است و امکان دریافت امتیاز متوسط نیز وجود دارد. این امتیاز، مجموعه سه بعد مذکور در سطح نهادهای ملی و زیر ملی هر کشور است.

شاخص حکمرانی پایدار

بنیاد برتسمن به عنوان یک اتاق فکر و نهاد مستقل و غیر حزبی آلمانی دو شاخص مطرح منتشر می‌کند؛ نخست شاخص حکمرانی پایدار و دوم شاخص گذار.

شاخص حکمرانی پایدار (SGI)، وضعیت حکمرانی و سیاست‌گذاری را در ۴۱ کشور عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) و اتحادیه اروپا به‌منظور ارزیابی نیاز و توانایی هر کشور در انجام اصلاحات مورد بررسی قرار می‌دهد. مؤلفه‌های این شاخص با استفاده از داده‌های کمی از سازمان‌های بین‌المللی محاسبه شده و سپس با ارزیابی کیفی از متخصصان کشوری تکمیل می‌شوند.

در تدوین این شاخص، از کارشناسان درخواست می‌شود به این سؤال پاسخ دهند که تا چه اندازه مقامات دولتی از سوءاستفاده از موقعیت خود برای کسب منافع شخصی منع می‌شوند. این سؤال به این موضوع می‌پردازد که دولت و جامعه چگونه از طریق اعمال سازوکارهای تضمین درستکاری مسئولین حسابرسی، حسابرسی هزینه-های دولتی، مقررات تأمین مالی احزاب، دسترسی شهروندان و رسانه‌ها به اطلاعات، مسئولیت‌پذیری مقامات (اعلام‌داری)، قوانین مربوط به تعارض منافع، آیین‌نامه‌های رفتاری، سیستم‌های شفاف تدارکات دولتی و تعقیب مؤثر فساد از پذیرش رشوه توسط کارمندان و سیاست‌گذاران دولتی جلوگیری می‌کنند.

امتیاز داده شده به کشورها از یک تا ده است که یک نشانگر بالاترین سطح فساد و ده نشانگر کمترین سطح فساد است. امتیاز یک تا دو، به این معنا است که کارمندان دولتی در صورت وجود شرایط می‌توانند از مقام خود به نفع شخصی بدون ترس از عواقب قانونی یا افشای مخالفان بهره‌برداری کنند و امتیاز ۹ تا ۱۰، به این معنا است که سازوکارهای قانونی، سیاسی و عمومی به طور مؤثری جلوی سوءاستفاده مقامات دولتی از موقعیت‌شان را می‌گیرد.

شاخص گذار

شاخص دیگری که توسط بنیاد برتسمن تولید و ارائه می‌شود شاخص گذار است که وضعیت ۱۲۹ کشور در حال توسعه در آن مورد بررسی قرار می‌گیرد. در شاخص گذار، دو رتبه‌بندی شامل شاخص وضعیت حقوقی و شاخص مدیریتی منتشر می‌شود که هر دو براساس ارزیابی عمیق ۱۲۹ کشور است. امتیازات براساس گزارش‌های هر کشور به ۵۲ پرسش ذیل ۱۷ معیار داده می‌شود.

ارزیابی توسط دو متخصص برای هر کشور انجام می‌شود. ارزیابی کشوری شامل دو بخش است: ارزیابی کیفی وضعیت گذار و عملکرد مدیریتی در یک کشور (گزارش کشوری) و ارزیابی عددی وضعیت گذار و عملکرد مدیریتی (رتبه‌بندی کشوری). امتیاز هر کشور توسط کارشناس آن کشور محاسبه می‌شود و کارشناس مستقل دیگری نیز امتیاز جداگانه‌ای ارائه می‌کند؛ این دو امتیاز توسط یک تیم بررسی شده و امتیاز نهایی محاسبه می‌شود.

برای سنجش فساد سؤالات زیر از کارشناسان پرسیده می‌شود:

- تا چه اندازه مقامات دولتی که از موقعیت خود سوءاستفاده می‌کنند تحت تعقیب قرار می‌گیرند و مجازات می‌شوند؟
- تا چه اندازه دولت به طور موفقیت‌آمیزی فساد را کنترل کرده است؟

امتیاز هر پاسخ از یک (بیشترین سطح فساد) تا ۱۰ (کمترین سطح فساد) را شامل می‌شود. امتیاز یک به این معناست که برخورد با فساد شکست خورده و سازوکار سلامت اداری در آن کشور وجود ندارد اما امتیاز ۱۰ به معنای آن است که دولت در برخورد با فساد موفق بوده و تمامی سازوکارهای سلامت به طور مؤثر در آن کشور وجود دارد.

رتبه‌بندی ریسک کشوری

این شاخص که توسط واحد اطلاعات اکونومیست (EIU) منتشر می‌شود یکی از منابع مورد استفاده در CPI است. این شاخص برای ارائه تحلیل دقیق و به موقع از ریسک‌های مالی موجود در بیش از ۱۴۰ کشور دنیا طراحی شده است.

EIU شامل تیم‌هایی از کارشناسان است که عمدتاً در لندن (و نیویورک، هنگ‌کنگ، پکن و شانگهای) مقیم هستند و توسط یک شبکه جهانی از متخصصان کشوری پشتیبانی می‌شوند. هر تحلیلگر کشوری حداکثر دو یا سه کشور/منطقه را پوشش می‌دهد. گزارش‌های اقتصادی و سیاسی که توسط تحلیلگران EIU تولید می‌شود، قبل از انتشار، تحت روند بررسی دقیقی قرار می‌گیرند.

سؤالات اصلی مرتبط با فساد که توسط EIU مورد بررسی قرار می‌گیرند عبارت‌اند از:

- آیا در مورد تخصیص و استفاده از وجوه عمومی رویه‌های پاسخگویی شفاف وجود دارد؟
- آیا وزرا/مقامات دولتی از وجوه عمومی برای اهداف سیاسی شخصی یا حزبی خود استفاده می‌کنند؟
- آیا وجوه خاصی وجود دارد که در قبال آن پاسخگویی وجود نداشته باشد؟
- آیا سوءاستفاده فراگیر از منابع عمومی وجود دارد؟
- آیا خدمات مدنی تخصصی وجود دارد یا تعداد زیادی از مقامات به طور مستقیم توسط دولت منصوب می‌شوند؟
- آیا سازمان مستقلی که امور مالی دولتی را حسابرسی کند، وجود دارد؟
- آیا قوه قضاییه مستقلی که توانایی محاکمه وزیران/مقامات دولتی متخلف یا مجرم را داشته باشد، وجود دارد؟

- آیا سنت پرداخت رشوه در تأمین قراردادها و کسب منافع وجود دارد؟

نمرات این شاخص به شکل عدد صحیح از صفر (فراوانی بسیار پایین فساد) تا چهار (فراوانی بسیار زیاد فساد) است.

شاخص کشورهای در حال گذار

شاخص کشورهای در حال گذار (NIT) که توسط خانه آزادی (FH) منتشر می‌شود اقدامات مربوط به دموکراتیزاسیون را در ۲۹ کشور اروپای مرکزی و دولت‌های تازه استقلال یافته مورد بررسی قرار می‌دهد.

این گزارش‌ها بر پیشرفت یا عقبگرد دموکراسی تأکید دارد. هر گزارش بر روی زمینه‌های موضوعی زیر متمرکز است: حکمرانی دموکراتیک ملی، فرایند انتخاباتی، جامعه مدنی، استقلال رسانه‌ها، حکمرانی دموکراتیک محلی، چارچوب و استقلال قضایی و فساد.

نظرسنجی‌های NIT توسط کارکنان و مشاوران خانه آزادی تهیه می‌شود. مشاوران که متخصصان منطقه‌ای یا کشوری هستند توسط مقامات مربوطه توصیه می‌شوند. در تدوین گزارش مراجع مختلفی مورد استفاده قرار می‌گیرند از جمله: مؤسسات وام‌دهنده چندجانبه؛ سازمان‌های غیردولتی و سایر سازمان‌های بین‌المللی؛ روزنامه‌ها و مجلات محلی و اطلاعات گزینشی دولتی.

متخصصان خانه آزادی طیفی از سؤالات را مورد بررسی قرار می‌دهند از جمله:

- آیا دولت اقدامات ضد فساد مؤثری را انجام داده است؟
- آیا دولت از مقررات اداری زائد، الزامات ثبت و دیگر کنترل‌هایی که فرصت فساد را افزایش می‌دهند، آزاد است؟

- آیا قوانین کافی جهت الزام افشای مالی و منع تضاد منافع وجود دارد؟
- آیا دولت مشاغل و قراردادهای فراخوان عمومی می‌کند؟
- آیا دولت فرآیند قانونی یا اداری مؤثری - به ویژه به دور از تعصب در برابر مخالفان سیاسی - برای پیشگیری، تحقیق و محاکمه مقامات و کارمندان فاسد دولتی اجرا می‌کند؟
- آیا مخبران، فعالان ضد فساد، محققان و روزنامه‌نگاران از حمایت قانونی برخوردارند تا در صورت گزارش موارد ارتشاء و فساد احساس امنیت کنند؟

امتیاز هر کشور در این شاخص از یک (کمترین سطح فساد) تا هفت (بیشترین سطح فساد) است که امکان دریافت نمره اعشاری نیز وجود دارد.

شاخص ریسک کشوری

این شاخص توسط مؤسسه گلوبال اینسایت (GI)^۱ منتشر می‌شود. رتبه‌بندی ریسک کشوری توسط این مؤسسه از سال ۱۹۹۹ در حال انجام است و یک تحلیل شش عاملی از محیط ریسک در بیش از ۲۰۰ کشور ارائه می‌شود. این عوامل شامل سیاسی، اقتصادی، قانونی، مالیاتی، ریسک عملیاتی و ریسک امنیتی هستند. نمره ریسک فساد که در CPI اعمال می‌شود از شاخص‌های ریسک و وضعیت بازرگانی GI گرفته شده است.

ارزیابی‌ها توسط بیش از ۱۰۰ متخصص داخلی آن کشور انجام می‌شود که با متخصصان خارج از آن کشور نیز در ارتباط هستند. این عدد نشان‌دهنده درک کارشناسان GI از سطح مقایسه‌ای مشکل در هر کشور است. رتبه‌بندی‌ها

طیف وسیعی از اقدامات فساد انگیز را ارزیابی می‌کنند از پرداخت رشوه گرفته تا فساد سیاسی مقامات. نمره اختصاص داده شده به هر کشور نیز براساس ارزیابی کیفی فساد در آن کشور است.

در پرسشنامه مربوط به این شاخص از کارشناسان درخواست می‌شود ریسک ابتلای افراد یا شرکت‌ها به ارتشاء یا سایر اقدامات فاسد در انجام کسب و کار، از تأمین قراردادهای مهم گرفته تا اجازه واردات/صادرات یک کالای کوچک یا کسب گزارش روزانه را ارزیابی نمایند. این امور قابلیت شرکت‌ها را برای کار در یک کشور تهدید می‌کند یا زمینه مجازات‌های قانونی یا تخریب وجهه را فراهم می‌کند.

در آخرین رتبه‌بندی این شاخص، ۲۰۴ کشور مورد بررسی قرار گرفته‌اند. نمره اختصاص داده شده به هر کشور از یک (بیشترین فساد) تا پنج (کمترین فساد) متغیر است.

سالنامه رقابت‌پذیری جهانی

گزارش سالیانه یا سالنامه رقابت‌پذیری جهانی مرکز IMD دیگر شاخص مورد استفاده در CPI است.

سالنامه رقابت‌پذیری جهانی علاوه بر سنجش رقابت‌پذیری، کشورها را رتبه‌بندی و بررسی می‌کند که چگونه محیط اجتماعی-سیاسی و اقتصادی کشور بر میزان رقابت شرکت‌ها تأثیر می‌گذارد. این مطالعه برای به‌دست آوردن تصویر چندمتغیره از رقابت‌پذیری کشورها از ۳۳۳ معیار استفاده می‌کند که این رقابت‌پذیری به‌صورت زیر تعریف می‌شود: "رقابت ملی، شاخه‌ای از علم اقتصاد است که به تحلیل واقعیت‌ها و سیاست‌هایی می‌پردازد که دربردارنده توانایی یک کشور برای ایجاد و حفظ محیطی است که باعث ایجاد ارزش بیشتر برای شرکت‌های خود و رفاه بیشتر مردم می‌شود.

این شاخص عمدتاً شامل داده‌های سخت و همچنین یک نظرسنجی از مدیران ارشد بنگاه‌ها است که بخشی از اجتماع گروهی آن کشور را منعکس می‌کند. IMD با شرکت‌های داخلی و خارجی که در یک کشور خاص فعالیت می‌کنند تماس گرفته و از اتباع و مهاجران نظرسنجی می‌کند تا چشم‌انداز بین‌المللی در مورد محیط‌های محلی را به آن اضافه کند. در سال ۲۰۱۶، ۵۴۸۰ نفر از مدیران عامل شرکت‌ها، به این نظرسنجی پاسخ دادند. مرکز رقابت‌پذیری جهانی IMD با ۵۴ مؤسسه شریک در سراسر جهان، برای اطمینان از اعتبار و ارتباط داده‌ها کار می‌کنند.

سوال مربوط به فساد در این نظرسنجی این است که آیا ارتشاء و فساد در آن کشور وجود دارد؟

در آخرین سالنامه ۶۱ کشور مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

شاخص اطلاعات آسیایی

شاخص گروه مشاور ریسک اقتصادی و سیاسی (PERC) یکی دیگر از منابع CPI است. PERC یک شرکت مشاوره متخصص در تحلیل اطلاعات و کسب و کار استراتژیک شرکت‌های تجاری در کشورهای شرق و جنوب شرق آسیا است. PERC در بخشی از خدمات خود، طیفی از گزارش‌های ریسک را در مورد کشورهای آسیایی با توجه به متغیرهای مهم اجتماعی و سیاسی مانند فساد، حقوق مالکیت معنوی و ریسک آن، کیفیت کار و سایر نقاط قوت و ضعف آن کشورها تهیه می‌کند.

PERC نشریات دو هفته‌ای درخصوص برخی موضوعات را منتشر می‌کند که در اختیار مشترکین قرار می‌گیرد. اطلاعات CPI از خبرنامه فساد جمع‌آوری می‌شود، که داده‌ها را از پیمایش نظرات مدیران بنگاه‌های محلی و خارج از کشور جمع‌آوری و تفسیر می‌کند.

تمامی پاسخ‌ها از طریق مصاحبه‌های چهره به چهره یا پاسخ‌های ارسالی از سوی اعضای اتاق‌های بازرگانی، کنفرانس‌ها و فهرست مشاهیر به نامه‌های الکترونیک این مؤسسه جمع‌آوری می‌شود. تمامی پاسخ‌دهندگان نمرات و نظرات خود را فقط برای کشورهایی که در حال حاضر در آن اقامت دارند ارائه می‌کنند. پاسخ‌دهندگان مربوط به هر کشور شامل مدیران کسب و کار محلی، شهروندان عادی، دانشگاهیان و مدیران خارج از آن کشور هستند.

سؤال موجود در این پیمایش که در شاخص CPI مورد استفاده قرار می‌گیرد این است: مشکل فساد در کشوری که در آن کار می‌کنید را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

پاسخ به سؤال مذکور نمره‌ای بین صفر (مشکلی وجود ندارد) تا ۱۰ (مشکل، جدی است) را دریافت می‌کند.

در آخرین شاخص، ۱۵ کشور آسیایی به علاوه ایالات متحده مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند.

راهنمای بین‌المللی ریسک کشوری

یکی از منابع CPI در سال ۲۰۱۶، راهنمای بین‌المللی ریسک کشوری (ICRG) است. این شاخص به صورت ماهیانه به رتبه‌بندی ۱۴۰ کشور جهان درخصوص ریسک اقتصادی، سیاسی و مالی می‌پردازد. رتبه‌بندی ICRG مبنایی برای هشدار اولیه درخصوص فرصت‌ها و تهدیدها در کشورهای مختلف فراهم می‌کند.

کارکنان ICRG اطلاعات سیاسی را جمع‌آوری کرده و براساس الگوی ارزیابی ثابتی، آن را به نقاط ریسک تبدیل می‌کنند. ارزیابی‌های ریسک سیاسی و دیگر اطلاعات سیاسی، مبنای رتبه‌بندی ریسک ICRG است. بنابراین برای مخاطب،

امکان ارزیابی اطلاعات و داده‌های این شاخص با اطلاعات خود یا برخی دیگر از سیستم‌های رتبه‌بندی ریسک فراهم است.

این شاخص، فساد در نظام سیاسی را ارزیابی می‌کند. شایع‌ترین نوع فساد اداری که مستقیماً توسط بنگاه‌ها انجام می‌شود فساد مالی است که مواردی همچون تقاضای پرداخت ویژه و رشوه در مجوزهای واردات و صادرات، کنترل ارز، ارزیابی مالیاتی، حمایت پلیسی یا وام‌ها را در برمی‌گیرد. این اقدام، بیشتر مربوط به فساد واقعی یا بالقوه در شکل حامی‌پروری افراطی، تبارگماری، در نظر گرفتن مشاغل برای آشنایان، جابه‌جایی حامیان، بودجه حزبی مخفی و ارتباطات مشکوک میان سیاست و تجارت است.

امتیاز شاخص‌ها در این رتبه‌بندی از صفر (بالاترین ریسک بالقوه) تا شش (پایین‌ترین ریسک بالقوه) است.

ارزیابی نهادی و سیاست کشوری (CPIA)

این شاخص که توسط بانک جهانی منتشر می‌شود یکی از منابع مهم CPI در سال ۲۰۱۶ است.

CPIA تمامی کشورهای سزاوار دریافت کمک‌های مؤسسه توسعه بین‌المللی را براساس ۱۶ معیار مشخص در چهار خوشه رتبه‌بندی می‌کند: (۱) مدیریت اقتصادی؛ (۲) سیاست‌های ساختاری؛ (۳) سیاست‌های فراگیری و برابری اجتماعی؛ و (۴) مدیریت و نهادهای بخش دولتی. این معیارها بر هماهنگ کردن عوامل مؤثر بر رشد اقتصادی و کاهش فقر در برابر بار ناخوشایند فرایند ارزیابی تأکید دارد.

این رتبه‌بندی، محصول نظرات کارکنان مؤسسه بوده و لزوماً منعکس‌کننده دیدگاه‌های هیئت‌مدیره اجرایی بانک جهانی یا دولت‌های نمایندگی‌کننده نیست. مؤسسه، دستورالعملی را برای کمک به کارکنان در ارزیابی عملکرد کشوری به همراه تعریفی از هر معیار و شرح مفصلی از سطوح رتبه‌بندی ارائه کرده است. کارکنان مؤسسه، عملکرد واقعی کشورها در هر معیار را ارزیابی و رتبه‌بندی می‌کنند. این رتبه‌بندی منعکس‌کننده شاخص‌ها، مشاهدات و قضاوت‌ها براساس شناخت از هر کشور است که از مؤسسه یا نهادهای دیگر گرفته می‌شوند.

سؤالات پرسشنامه CPIA موضوعاتی همچون شفافیت، پاسخگویی و فساد در بخش دولتی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد؛ در این پرسشنامه، سه بعد مذکور براساس محورهای ذیل مورد رتبه‌بندی قرار می‌گیرد:

- الف) پاسخگویی مدیران به نهادهای نظارت‌کننده و کارمندان دولت در قبال عملکردشان؛
- ب) دسترسی جامعه مدنی به اطلاعات مربوط به امور دولتی؛ و
- ج) تصرف مناصب دولتی توسط افراد محدود.

در شاخص ۲۰۱۵، ۷۶ کشور مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند.

مقیاس رتبه‌بندی از یک (سطح پایین شفافیت) تا شش (سطح بالای شفافیت) است و این نمره، میانگین نمره سه بعد مذکور فساد در نهادهای ملی و فرعی دولتی در هر کشور است.

پیمایش نظرات مدیران اجرایی

یکی از شاخص‌های مورد استفاده در CPI پیمایش نظرات مدیران اجرایی است که توسط مجمع جهانی اقتصاد به عنوان سازمان مستقل بین‌المللی انجام می‌شود.

پیمایش نظرات مدیران اجرایی (EOS) نظرسنجی مدیران بنگاه‌های اقتصادی است که به صورت سالانه توسط مجمع جهانی اقتصاد جهانی انجام می‌شود. این نظرسنجی به مرور زمان تکامل یافته تا داده‌های مورد نیاز برای شاخص رقابت‌پذیری جهانی و دیگر شاخص‌های مجمع را فراهم نماید.

شبکه سنجش و رقابت‌پذیری جهانی با شبکه‌ای از ۱۶۰ مؤسسه که این نظرسنجی را در کشورهای خود انجام می‌دهند، همکاری می‌کند. در پیمایش سال ۲۰۱۳ به طور متوسط ۹۴٫۷ مدیر اجرایی در هر کشور مورد نظرسنجی قرار گرفتند. نظرسنجی‌ها براساس دستورالعمل‌های دقیق درخصوص جمع‌آوری نمونه طبقه‌بندی شده توسط بخش مربوطه و اندازه شرکت انجام می‌شود. فرایند اداری EOS به طور سالانه مورد بررسی قرار می‌گیرد و در ساله‌ای ۲۰۰۸ و ۲۰۱۲ توسط یک مرکز مشاوره مشهور مورد بازنگری قرار گرفت.

در این پرسشنامه از پاسخ‌دهندگان درخواست می‌شود به این سؤالات پاسخ دهند:

- "در کشور شما پرداخت‌های اضافی غیرمستند و یا رشوه در موارد زیر چقدر شایع است؟"

الف) واردات و صادرات؛

ب) خدمات زیربنایی دولتی؛

ج) پرداخت مالیات سالانه؛

د) اعطای قراردادهای عمومی و مجوزها؛

ه) دریافت تصمیمات قضایی مطلوب؛

- "در کشور شما، انحراف بودجه عمومی به سمت شرکت‌ها، افراد یا گروه‌ها به دلیل فساد چقدر رواج دارد؟"

مقیاس در نظر گرفته شده برای سؤالات فوق یک تا هفت است که یک به معنای بسیار شایع و هفت به معنای عدم شیوع است.

در پیمایش ۲۰۱۶ تعداد ۱۳۵ کشور مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته‌اند.

شاخص حاکمیت قانون

پروژه جهانی عدالت به عنوان سازمان مستقل غیردولتی که برای گسترش حاکمیت قانون در سطح جهان تلاش می‌کند شاخصی را با عنوان حاکمیت قانون منتشر می‌کند که یکی از منابع CPI محسوب می‌شود.

شاخص حاکمیت قانون ابزاری است که به منظور ارائه تصویر دقیق و جامع از میزان حمایت هر کشور از حاکمیت قانون در عمل طراحی شده است. این شاخص اطلاعات مفصل و داده‌های اصلی مربوط به ابعاد مختلف حاکمیت قانون را فراهم می‌کند که ذی‌نفعان را قادر می‌سازد تا بر پایه حمایت ملی از حکومت قانون در عمل، نقاط قوت و ضعف کشور خود را در مقایسه با کشورهای مشابه تشخیص داده و تغییرات در طول زمان را ردگیری کنند.

رتبه‌بندی و نمرات شاخص محصول جمع‌آوری دقیق داده‌ها و فرایند تجمیع است. داده‌ها از یک نظرسنجی افکار عمومی و پرسشنامه‌های ارائه شده به کارشناسان محلی استخراج می‌شود. تا به امروز، بیش از ۲۰۰۰ کارشناس و ۶۶۰۰۰ نفر دیگر از سراسر جهان در این پروژه شرکت کرده‌اند.

در این پرسشنامه در مجموع ۶۸ سؤال از کارشناسان و پاسخ‌دهندگان پرسیده می‌شود که در چهار موضوع تجمیع می‌شوند:

۱. مقامات دولتی در شاخه اجرایی از مقام دولتی برای کسب سود شخصی استفاده نمی‌کنند؛

۲. مقامات دولتی در قوه قضاییه از مقام دولتی برای کسب سود شخصی استفاده نمی‌کنند؛

۳. مقامات دولتی در پلیس و ارتش از مقام دولتی برای کسب سود شخصی استفاده نمی‌کنند؛

۴. مقامات دولتی در مجلس قانون‌گذاری از مقام دولتی برای نفع شخصی استفاده نمی‌کنند؛

مقیاس این شاخص بین صفر (حد پایین) تا یک (حد بالا) است. تنها نمراتی که از سوی کارشناسان ارائه می‌شود در محاسبات مربوط به شاخص CPI در نظر گرفته می‌شود.

در آخرین گزارش تعداد ۱۱۳ کشور مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

شاخص تنوع دموکراسی

پروژه تنوع دموکراسی (VDEM) یکی دیگر از منابع CPI در سال ۲۰۱۶ است.

تنوع دموکراسی یک رویکرد جدید برای مفهوم‌سازی و اندازه‌گیری دموکراسی است. این پروژه بین هفت اصل سطح بالای دموکراسی تمایز قائل می‌شود: دموکراسی انتخاباتی، لیبرال، مشارکتی، مشورتی، مساوات‌طلبانه، اکثریتی و اختیاری؛ و داده‌ها را برای اندازه‌گیری این اصول جمع‌آوری می‌کند.

VDem یکی از بزرگ‌ترین تلاش‌ها برای جمع‌آوری اطلاعات در زمینه علوم اجتماعی با یک پایگاه داده حاوی بیش از ۱۶ میلیون کاراکتر است. تا آوریل ۲۰۱۷، این مرکز مجموع داده‌های ۱۷۷ کشور از سال ۱۹۰۰ تا ۲۰۱۶ را در خود داشت.

در این پروژه میزان رواج فساد سیاسی نیز مورد بررسی قرار می‌گیرد. به این منظور، در این پروژه میانگین شاخص فساد بخش دولتی، شاخص فساد بخش اجرایی، شاخص فساد بخش قانون‌گذاری و شاخص فساد قضایی مورد سنجش قرار می‌گیرد. این چهار حوزه، در شاخص نهایی وزن مساوی می‌گیرند.

نمره اختصاص‌یافته به هر کشور از صفر تا یک است که صفر، حد پایین فساد و یک، حد بالای فساد را نشان می‌دهد.

در آخرین گزارش، ۷۶ کشور مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند (Transparency International, 2016d).

روش‌شناسی شاخص

شاخص ادراک فساد، داده‌های منابع مختلفی را تجمیع می‌کند که برداشت اهالی کسب‌وکار و کارشناسان کشوری از سطح فساد در بخش دولتی را نشان می‌دهد. برای محاسبه CPI چهار مرحله زیر دنبال می‌شود (Transparency International, 2016b):

الف) انتخاب منابع

شفافیت بین‌الملل بر این باور است که منابعی که در ساخت شاخص ادراک فساد مورد استفاده قرار می‌گیرند معتبر هستند. اعتبار این منابع براساس معیارهای زیر سنجیده می‌شود:

✓ میزان ادراک فساد در بخش دولتی را اندازه‌گیری کند؛

سؤالات یا تحلیل‌های شاخص مورد استفاده باید برداشت درستی از سطح فساد در بخش عمومی داشته باشد. این سؤالات می‌تواند مرتبط با نوع «فساد» تعریف شده (به ویژه فساد خرد) و در صورت لزوم، اثربخشی پیشگیری از فساد باشد تا بتوان از آن برای سطح درک فساد در کشور مورد استفاده قرار داد.

✓ توسط یک مؤسسه معتبر انجام و به طور مرتب تکرار شود؛

منابعی که در محاسبه CPI مورد استفاده قرار می‌گیرند لزوماً باید توسط یک مؤسسه حرفه‌ای معتبر منتشر شود و این منابع به صورت مرتب بر مبنای سالانه یا چند ساله به‌روز شوند.

✓ مبتنی بر یک روش معتبر و قابل اتکا باشد؛

معتبر بودن روش به این معناست که بتوان کشورهای مختلفی را براساس همان مقیاس رتبه‌بندی و امتیازدهی نمود. روش هر منبع باید از لحاظ روش‌شناختی، درست باشد، به عنوان مثال، در صورتی که به "نظر متخصصان" ارجاع می‌شود در مورد صلاحیت‌های متخصص یا مرکز نظرسنجی، اطمینان حاصل شود.

✓ امکان تجمع در سایر شاخص‌ها را داشته باشد؛

هر منبع باید به گونه‌ای طراحی شده باشد که امکان تجمع آن در سایر شاخص‌ها وجود داشته باشد. به این منظور علاوه بر اینکه نمره داده شده به هر کشور باید قابل تغییر باشد باید از روش‌شناسی واحدی در رتبه‌بندی استفاده کند.

ب) استاندارد کردن منابع

تمامی منابع مورد استفاده در CPI براساس مقیاسی از صفر تا ۱۰۰ استاندارد می‌شوند تا امکان سازگاری آن‌ها با یکدیگر وجود داشته باشد. در این مقیاس، صفر برابر با بیشترین تلفی از سطح فساد و ۱۰۰ معادل پایین‌ترین تلفی از سطح فساد است. این کار با تفریق میانگین داده‌ها و تقسیم آن بر انحراف استاندارد انجام می‌شود و نمرات Z به دست می‌آید. سپس بررسی می‌شود که داده‌ها، میانگین تقریبی ۴۵ و انحراف معیار تقریباً ۲۰ داشته باشند تا با مقیاس صفر تا ۱۰۰ شاخص متناسب باشند. در این استانداردسازی، سال ۲۰۱۲ به عنوان سال پایه در نظر گرفته می‌شود لذا میانگین و انحراف معیار از سال ۲۰۱۲ گرفته می‌شوند، به طوری که نمرات دوباره مقیاس‌بندی شده را می‌توان در طول زمان نسبت به سال پایه مقایسه کرد.

در طول ۲۰ سال گذشته، هم منابع مورد استفاده برای تدوین شاخص و هم روش‌شناسی آن، تنظیم و اصلاح شده‌اند. آخرین فرایند بازبینی در سال ۲۰۱۲ صورت گرفت و برخی از تغییرات مهم در روش‌شناسی شاخص در سال ۲۰۱۲ انجام شد. روشی که تا سال ۲۰۱۲ برای جمع‌آوری منابع مختلف مورد استفاده قرار می‌گرفت، ساده شد و در حال حاضر شامل اطلاعات فقط یک سال از هر منبع است. مهم این است که این روش در حال حاضر کارشناسان را قادر به مقایسه نمرات در طول زمان می‌کند که از لحاظ روش‌شناختی قبل از سال ۲۰۱۲ امکان‌پذیر نبود. یکی از تغییرات مهم این است که تا قبل از سال ۲۰۱۲ مقیاس در نظر گرفته شده برای هر کشور طیفی از صفر تا ۱۰ بود اما از این سال تاکنون مقیاس صفر تا ۱۰۰ برای ارزیابی کشورها در نظر گرفته می‌شود.

ج) محاسبه میانگین

برای آنکه یک کشور در CPI وارد شود، باید حداقل سه منبع آن کشور را مورد ارزیابی قرار داده باشند. نمره آن کشور، میانگین تمام نمرات استاندارد شده آن کشور است و برای سهولت به صورت عدد کامل، گرد می‌شود. یکی از دلایل اینکه در هر سال برخی کشورها در شاخص CPI مورد ارزیابی قرار نمی‌گیرند عدم ارزیابی آن کشور در حداقل سه منبع معتبر است.

د) سنجش عدم قطعیت

نمره گزارش CPI همراه با خطای استاندارد و فاصله اطمینان ۹۰٪ ارائه می‌شود که تنوع در نمرات منابع موجود برای آن کشور را نشان می‌دهد (Transparency International, 2016b).

نکته مهم در مورد رتبه‌بندی شاخص CPI این است که رتبه هر کشور در بین بقیه کشورها معمولاً هر ساله تغییر می‌کند و این تابع وارد یا خارج شدن برخی کشورها از جدول رتبه‌بندی است. بنابراین نمی‌توان بالا و پایین رفتن هر کشور در جدول رده‌بندی در سال‌های مختلف را مبنای داوری درباره فساد در آن کشور قرار داد. ولی می‌توان نمره محاسبه شده برای هر کشور در سال‌های مختلف را مقایسه کرد. با این حال نمره محاسبه شده برای هر کشور تحت تأثیر تغییرات روش‌شناختی در شیوه محاسبه شاخص، منابع اطلاعاتی موجود برای هر کشور و دقت داده‌های استفاده شده نیز هست. با این همه بررسی‌ها نشان می‌دهد که شاخص CPI با بسیاری از شاخص‌های دیگر سنجش فساد همبستگی زیادی دارد. همچنین تکرار شدن نتایج آن در سال‌های متوالی نشان از روایی آن دارد.

سؤالات رایج درباره شاخص

درباره شاخص ادراک فساد برخی سؤالات کلیدی مطرح شده است که شفافیت بین‌الملل به آن‌ها پاسخ داده است. یکی از سؤالات این است که *CPI* "چه نوع" فساد را اندازه‌گیری می‌کند و ترکیبی بودن آن به چه معنا است؟

پاسخ: نمرات *CPI* و رتبه‌بندی کشورها در آن براساس میزان برداشت از فساد بخش دولتی در آن کشور است. ترکیبی بودن *CPI* به این معنا است که این شاخص ترکیبی از نظرسنجی‌ها و ارزیابی‌های مربوط به فساد است که توسط انواع مؤسسات معتبر جمع‌آوری شده است (Transparency International, 2016c).

سؤال مهم دیگر این است که چرا *CPI* "برداشت" از فساد را اندازه‌گیری می‌کند نه اندازه واقعی آن را.

پاسخ شفافیت بین‌الملل این است که فساد عمدتاً شامل فعالیت‌های غیرقانونی است که مخفی هستند و تنها از طریق رسوایی، تحقیقات و یا پیگرد قانونی افشاء می‌شوند. هیچ روش معناداری برای ارزیابی سطح مطلق فساد در کشورها براساس داده‌های تجربی وجود ندارد. تلاش‌هایی که برای انجام این کار انجام می‌شود، مانند مقایسه تعداد رشوه‌های گزارش شده و تعداد پیگرد قانونی پرونده‌های مربوط به فساد در دادگاه‌ها، نمی‌تواند به عنوان شاخص قطعی از سطوح فساد در نظر گرفته شود. بلکه این موارد نشان می‌دهند که دادستان‌ها، دادگاه‌ها و رسانه‌ها چگونه فساد را بررسی می‌کنند. جمع‌آوری برداشت‌ها از فساد از افرادی که بتوانند ارزیابی‌های فساد را ارائه دهند، مطمئن‌ترین روش مقایسه مقادیر نسبی فساد در کشورها است.

درخصوص منابع مورد استفاده در *CPI* و میزان اعتبار آن‌ها پاسخ شفافیت بین‌الملل این است که *CPI* مبتنی بر منابع منتشر شده توسط مؤسسات مستقل

متخصص در حوزه تجزیه و تحلیل حکمرانی و فضای کسب و کار است. منابع اطلاعاتی که برای CPI استفاده می‌شوند، براساس داده‌های جمع‌آوری شده در دو سال گذشته است. CPI تنها شامل منابعی است که نمره‌ای را برای تعدادی از کشورها ارائه می‌کنند و برداشت از فساد در بخش دولتی را اندازه‌گیری می‌کنند. شفافیت بین‌الملل روش هر منبع را به طور دقیق بررسی می‌کند تا اطمینان حاصل نماید منابع مورد استفاده استانداردهای کیفیت این سازمان را برآورده می‌سازد.

سؤال دیگری که مطرح می‌شود این است که آیا کشوری که کمترین امتیاز را در شاخص CPI کسب کند لزوماً فاسدترین کشور است؟ پاسخ به این سؤال منفی است. CPI شاخص ادراک فساد بخش دولتی یعنی فساد اداری و سیاسی است. این شاخص در مورد فساد در خط‌مشی‌های کشورها یا فعالیت‌های بخش خصوصی آن‌ها نیست. شهروندان کشورهایی که در پایین‌ترین رتبه قرار دارند، اغلب همان نگرانی در مورد فساد را دارند که مردم کشورهای با رتبه بالا دارند. علاوه بر این، کشوری که کمترین نمره را در این شاخص کسب کرده کشوری است که فساد بخش دولتی آن در میان کشورهای موجود در لیست بیشترین میزان را دارد. CPI هیچ اطلاعاتی در مورد کشورهایی که در فهرست نیستند ارائه نمی‌کند.

در پاسخ به این سؤال که آیا امکان مقایسه نمره یک کشور در سال‌های متوالی در CPI وجود دارد باید گفت تنها از سال ۲۰۱۲ به بعد این امکان وجود دارد. زیرا همان‌طور که پیشتر بیان شد بخشی از بروزرسانی روش استفاده شده برای محاسبه CPI در سال ۲۰۱۲، ایجاد مقیاس جدید از صفر تا ۱۰۰ بود. به دلیل به‌روزرسانی روش، نمرات CPI قبل از سال ۲۰۱۲ در طول زمان قابل مقایسه نیست و این مقایسه تنها از سال ۲۰۱۲ به بعد امکان‌پذیر است. علاوه بر این، با توجه به

ورود یک منبع داده جدید در سال ۲۰۱۶، نمرات منابع داده پایه با سال‌های قبل قابل مقایسه نیستند.

سؤال شایع دیگر این است که آیا CPI تمامی ابعاد فساد در یک کشور را برای ما روایت می‌کند یا خیر. پاسخ به این سؤال منفی است. قلمرو شاخص ادراک فساد محدود است به نحوی که "میزان فساد در بخش دولتی را از دید اهالی کسب و کار و کارشناسان کشوری" ارائه می‌کند. شفافیت بین‌الملل با تکمیل این دیدگاه و استخراج جنبه‌های مختلف فساد، مجموعه‌ای از تحقیقات کیفی و کمی در زمینه فساد، هم در سطح جهانی از طریق دبیرخانه خود و هم در سطح ملی، از طریق دفاتر ملی شبکه بین‌المللی شفافیت که در بیش از ۱۰۰ کشور جهان پراکند است، تولید می‌کند (Transparency International, 2016c).

نقاط قوت و ضعف شاخص

شاخص ادراک فساد همچون تمامی شاخص‌های ارائه شده در حوزه علوم اجتماعی دارای نقاط ضعف و قوت است. بسیاری از نقاط قوت این شاخص در بخش‌های پیشین به صورت گذرا معرفی شدند. مهمترین نقاط قوت این شاخص را می‌توان در موارد زیر برشمرد:

- تعدد منابع مورد استفاده برای رتبه‌بندی کشورها
- تعداد کشورهای رتبه‌بندی شده در شاخص
- امکان مقایسه وضعیت یک کشور خاص در شاخص در سنوات مختلف
- استفاده از روش‌شناسی پذیرفته شده جامعه علمی در رتبه‌بندی و ...

به‌رغم این نقاط قوت، CPI دارای نقاط ضعفی است که میزان اعتبار آن را کاهش می‌دهد؛ این نقاط ضعف به معنای بی‌حاصل بودن سنجش ادراک فساد نیست زیرا اولاً راه‌های موجود برای سنجش فساد زیاد نیست و ثانیاً این شاخص‌ها دارای اهمیت وافر هستند چرا که ادراک مردم بر میزان باور آن‌ها به مشروعیت نظام سیاسی، نوع نگرش‌های مردم و فعالان اقتصادی نسبت به سرمایه‌گذاری و نگرش‌های نخبگان نسبت به برنامه‌های مبارزه با فساد تأثیر دارد.

مهم‌ترین نقاط ضعف این شاخص را می‌توان در این موارد خلاصه کرد:

(الف) تعریف فساد: با توجه به قانونی بودن برخی فعالیت‌ها در یک کشور و غیرقانونی بودن همان فعالیت‌ها در یک کشور دیگر، شاخص ادراک فساد باید با این تعاریف متفاوت هماهنگ شود که چنین نیست. این موضوع باعث شده برخی امور در یک کشور فاسد تلقی شوند، اما در کشورهای دیگری جنبه فساد نداشته باشند که به عنوان مثال می‌توان به پرداخت هدایا به کارمندان دولت اشاره کرد. همچنین در بیشتر شاخص‌های مورد استفاده در CPI، فساد تنها به ارتشاء خلاصه شده است و ابعاد دیگر آن مانند فساد در قراردادهای دولتی، فساد در بخش تجارت خارجی و تبارگماری و خویشاوندگرایی نادیده گرفته شده است. همچنین بر فساد کلان تأکید شده و انواع خرده‌فساد فراموش شده است. منظور از میزان فساد در این شاخص‌ها نیز مشخص نیست؛ آیا تعداد دفعات وقوع فساد مد نظر است یا مقدار منابع رد و بدل شده؟ شدت تأثیرات فساد بر سیاست و اقتصاد مهم‌تر است یا تعداد افراد درگیر در فساد. در ضمن میان فساد سازمان‌یافته و سازمان‌نیافته نیز تمایزی قائل نمی‌شوند.

(ب) ابتنای شاخص بر ادراک نه واقعیت: این پیمایش نظر مردم درباره

فساد و نه خود فساد را اندازه‌گیری می‌کند. ممکن است افراد به اندازه کافی مطلع نباشند و تنها آنچه را که در جامعه رایج است بیان کنند. از آنجا که این شاخص ذهنی

است تحت تأثیر جریان‌های اجتماعی نیز قرار دارد. گزارش‌های مربوط به فساد در مطبوعات و سایر رسانه‌ها در زمان اتمام تحقیق، می‌تواند ذهنیت افراد نسبت به فساد را تغییر دهد که باعث انحراف شاخص می‌شود. همچنین، انتشار نتایج حاصل از همین گزارش‌ها در دوره‌های بعدی تحقیق بر نظرات مردم تأثیر می‌گذارد. وقتی در نتایج این تحقیقات به بالا بودن فساد در برخی کشورها اشاره می‌شود، احتمال اینکه در دور بعدی تحقیقات مردم نتایج دوره‌های قبلی را مرجع پاسخگویی خود قرار دهند زیاد است. با این حال همان‌طور که کافمن تأکید می‌کند با توجه به اینکه فساد مخفیانه رخ می‌دهد ارائه شاخص‌های عینی دقیق غیرممکن است. ثانیاً هیچ تضمینی نیست که شاخص‌های عینی اطلاعات بیشتری نسبت به شاخص‌های ذهنی در اختیار ما بگذارند. در ضمن، می‌توان بر مبنای پیمایش ذهنیت‌ها درباره فساد، اولویت‌ها را شناخت و میزان تأثیرگذاری اقدامات اصلاحی را ارزیابی کرد. در ضمن دنبال کردن شاخص‌های ذهنی، راهی برای آگاه شدن از میزان تغییر نگرش‌های مردم درباره فساد بر اثر انجام برنامه‌های اصلاحی دولت است (حق‌شناس، ۱۳۸۹).

ج) عدم امکان مقایسه دقیق وضعیت فساد در کشورها: تفاوت میان

امتیاز و رتبه کشورها تنها برای تعیین رتبه آن کشور در رده‌بندی مفید است نه مقایسه میزان فساد دو کشور. به عنوان مثال کسب امتیاز ۴ توسط یک کشور در شاخص به معنای این نیست که حجم فساد در آن کشور نصف کشوری باشد که امتیاز ۲ کسب کرده است.

ه) روش ادغام منابع: پیمایش‌هایی که برای محاسبه این شاخص استفاده

می‌شوند دارای حجم نمونه‌های مختلف و سطوح سنجش متفاوت بوده و فساد در عرصه‌های مختلفی را اندازه‌گیری می‌کنند. برخی از آن‌ها، فساد در کل جامعه را می‌سنجند و برخی فساد در یک نهاد را ارزیابی می‌کنند. بنابراین ادغام کردن این

داده‌ها مشکلات روش‌شناختی متفاوتی دارد. در ضمن رتبه برخی کشورها بر مبنای داده‌های پیمایش‌های متعدد و برخی دیگر بر مبنای فقط سه پیمایش محاسبه می‌شود (نجف‌پور، ۱۳۸۹).

و) بهای بیش از حد به نظرات تجار و بازرگانان: شاخص‌هایی همچون CPI بیش از حد به نظرات مشاوران و اهالی کسب و کار بها می‌دهند و اساساً از ابتدا برای آنکه داده‌هایی برای کمک به این گروه فراهم آورند ایجاد شدند. اعلام بالا بودن میزان فساد در یک کشور بر میزان سرمایه‌گذاری در آن کشور و ریسک سرمایه‌گذاری مؤثر است.

فرجام سخن

شاخص ادراک فساد، شاخصی ترکیبی است که برای محاسبه وضعیت فساد بخش دولتی در بیش از ۱۷۰ کشور جهان از آن استفاده می‌شود. ترکیبی بودن این شاخص به معنای آن است که از شاخص‌های مراکز و موسسات مختلف بین‌المللی در این زمینه استفاده می‌شود. برخی از این مراکز، نهادهای بین‌المللی همچون بانک جهانی و بانک توسعه آفریقا هستند و برخی دیگر سازمان‌های مردم‌نهاد یا بنیادهای مستقل مانند واحد اطلاعات اکونومیست یا بنیاد برتسمن.

در این شاخص، همان‌طور که از عنوان آن مشخص است برداشت و تلقی افراد از فساد در کشورها مورد ارزیابی قرار می‌گیرد نه پرونده‌های فساد. افراد در اینجا صاحب‌نظران، اهالی کسب و کار، سیاستمداران و در برخی موارد شهروندان عادی هستند. بر این اساس شاخص ادراک فساد، شاخصی ذهنی است و به همین دلیل صحت یافته‌های آن از سوی برخی صاحب‌نظران مورد تردید قرار گرفته است.

در گزارش سال ۲۰۱۶، وضعیت ۱۷۶ کشور مورد بررسی قرار گرفته است که اکثر این کشورها نمره‌ای کمتر از حد متوسط کسب کرده‌اند. به جز معدودی از کشورهای اروپایی و آسیای جنوب شرقی وضعیت اغلب مناطق جهان در این شاخص مطلوب نیست که با فرض صحت این یافته‌ها، این موضوع ضرورت اقدامات مؤثر در پیشگیری و مبارزه با فساد توسط دولت‌ها در سطح جهان را خاطر نشان می‌کند.

پیوست

رتبه‌بندی شاخص ادراک فساد سال ۲۰۱۶

رتبه	کشور	امتیاز
۲۷	بوتان	۶۵
۲۹	لهستان	۶۲
۳۰	پرتغال	۶۲
۳۱	باربادوس	۶۱
۳۲	قطر	۶۱
۳۳	اسلوونی	۶۱
۳۴	تایوان	۶۱
۳۵	بوتسوانا	۶۰
۳۶	سنت لوسیا	۶۰
۳۷	سنت وینسنت	۶۰
۳۸	کیپ ورد	۵۹
۳۹	دومینیکا	۵۹
۴۰	لیتوانی	۵۹
۴۱	برونئی	۵۸
۴۲	کاستاریکا	۵۸
۴۳	اسپانیا	۵۸
۴۴	گرجستان	۵۷
۴۵	لتونی	۵۷
۴۶	گرانادا	۵۶
۴۷	قبرس	۵۵
۴۸	جمهوری چک	۵۵
۴۹	مالت	۵۵
۵۰	مائوریتوس	۵۴
۵۱	روآندا	۵۴
۵۲	کره جنوبی	۵۳
۵۳	نامیبیا	۵۲

رتبه	کشور	امتیاز
۱	دانمارک	۹۰
۲	نیوزلند	۹۰
۳	فنلاند	۸۹
۴	سوئد	۸۸
۵	سوئیس	۸۶
۶	نروژ	۸۵
۷	سنگاپور	۸۴
۸	هلند	۸۳
۹	کانادا	۸۲
۱۰	آلمان	۸۱
۱۱	لوکزامبورگ	۸۱
۱۲	انگلستان	۸۱
۱۳	استرالیا	۷۹
۱۴	ایسلند	۷۸
۱۵	بلژیک	۷۷
۱۶	هنگ کنگ	۷۷
۱۷	اتریش	۷۵
۱۸	آمریکا	۷۴
۱۹	ایرلند	۷۳
۲۰	ژاپن	۷۲
۲۱	اروگوئه	۷۱
۲۲	استونی	۷۰
۲۳	فرانسه	۶۹
۲۴	باهاما	۶۶
۲۵	شیلی	۶۶
۲۶	امارات متحده عربی	۶۶

رتبه	کشور	امتیاز
۸۲	هند	۴۰
۸۳	آلبانی	۳۹
۸۴	بوسنی هرزگوین	۳۹
۸۵	جامائیکا	۳۹
۸۶	لسوتو	۳۹
۸۷	مغولستان	۳۸
۸۸	پاناما	۳۸
۸۹	زامبیا	۳۸
۹۰	کلمبیا	۳۷
۹۱	اندونزی	۳۷
۹۲	لیبریا	۳۷
۹۳	مراکش	۳۷
۹۴	مقدونیه	۳۷
۹۵	آرژانتین	۳۶
۹۶	بنین	۳۶
۹۷	السالوادور	۳۶
۹۸	کوزوو	۳۶
۹۹	مالدیو	۳۶
۱۰۰	سريلانکا	۳۶
۱۰۱	گابون	۳۵
۱۰۲	نیجر	۳۵
۱۰۳	پرو	۳۵
۱۰۴	فیلیپین	۳۵
۱۰۵	تایلند	۳۵
۱۰۶	تیمور	۳۵
۱۰۷	ترینیداد و توباگو	۳۵
۱۰۸	الجزایر	۳۴
۱۰۹	ساحل عاج	۳۴
۱۱۰	مصر	۳۴

رتبه	کشور	امتیاز
۵۴	اسلواکی	۵۱
۵۵	کرواسی	۴۹
۵۶	مالزی	۴۹
۵۷	مجارستان	۴۸
۵۸	اردن	۴۸
۵۹	رومانی	۴۸
۶۰	کوبا	۴۷
۶۱	ایتالیا	۴۷
۶۲	سائوتومه و پرنسیپ	۴۶
۶۳	عربستان سعودی	۴۶
۶۴	مونتسنگرو	۴۵
۶۵	عمان	۴۵
۶۶	سنگال	۴۵
۶۷	آفریقای جنوبی	۴۵
۶۸	سورینام	۴۵
۶۹	یونان	۴۴
۷۰	بحرین	۴۳
۷۱	غنا	۴۳
۷۲	بورکینافاسو	۴۲
۷۳	صربستان	۴۲
۷۴	جزایر سلیمان	۴۲
۷۵	بلغارستان	۴۱
۷۶	کویت	۴۱
۷۷	تونس	۴۱
۷۸	ترکیه	۴۱
۷۹	بلاروس	۴۰
۸۰	برزیل	۴۰
۸۱	چین	۴۰

رتبه	کشور	امتیاز
۱۳۹	میانمار	۲۸
۱۴۰	نیجریه	۲۸
۱۴۱	پاپوآ گینه‌نو	۲۸
۱۴۲	گینه	۲۷
۱۴۳	موریتانی	۲۷
۱۴۴	موزامبیک	۲۷
۱۴۵	بنگلادش	۲۶
۱۴۶	کامرون	۲۶
۱۴۷	گامبیا	۲۶
۱۴۸	کنیا	۲۶
۱۴۹	ماداگاسکار	۲۶
۱۵۰	نیکاراگوئه	۲۶
۱۵۱	تاجیکستان	۲۵
۱۵۲	اوگاندا	۲۵
۱۵۳	کومور	۲۴
۱۵۴	ترکمنستان	۲۲
۱۵۵	زیمبابوه	۲۲
۱۵۶	کامبوج	۲۱
۱۵۷	جمهوری دموکراتیک کنگو	۲۱
۱۵۸	ازبکستان	۲۱
۱۵۹	بوروندی	۲۰
۱۶۰	آفریقای مرکزی	۲۰
۱۶۱	چاد	۲۰
۱۶۲	هایتی	۲۰
۱۶۳	جمهوری کنگو	۲۰
۱۶۴	آنگولا	۱۸
۱۶۵	اریتره	۱۸
۱۶۶	عراق	۱۷

رتبه	کشور	امتیاز
۱۱۱	اتیوپی	۳۴
۱۱۲	گویان	۳۴
۱۱۳	ارمنستان	۳۳
۱۱۴	بولیوی	۳۳
۱۱۵	ویتنام	۳۳
۱۱۶	مالی	۳۲
۱۱۷	پاکستان	۳۲
۱۱۸	تانزانیا	۳۲
۱۱۹	توگو	۳۲
۱۲۰	جمهوری دومینیکن	۳۱
۱۲۱	اکوادور	۳۱
۱۲۲	مالاوی	۳۱
۱۲۳	آذربایجان	۳۰
۱۲۴	جیبوتی	۳۰
۱۲۵	هندوراس	۳۰
۱۲۶	لائوس	۳۰
۱۲۷	مکزیک	۳۰
۱۲۸	مولداوی	۳۰
۱۲۹	پاراگوئه	۳۰
۱۳۰	سیرالئون	۳۰
۱۳۱	ایران	۲۹
۱۳۲	قزاقستان	۲۹
۱۳۳	نپال	۲۹
۱۳۴	روسیه	۲۹
۱۳۵	اوکراین	۲۹
۱۳۶	گوآتمالا	۲۸
۱۳۷	قرقیزستان	۲۸
۱۳۸	لبنان	۲۸

رتبه	کشور	امتیاز
۱۷۲	یمن	۱۴
۱۷۳	سوریه	۱۳
۱۷۴	کره شمالی	۱۲
۱۷۵	سودان جنوبی	۱۱
۱۷۶	سومالی	۱۰

رتبه	کشور	امتیاز
۱۶۷	ونزوئلا	۱۷
۱۶۸	گینه بیسائو	۱۶
۱۶۹	افغانستان	۱۵
۱۷۰	لیبی	۱۴
۱۷۱	سودان	۱۴

منابع و مأخذ

- درگاه اینترنتی شفافیت بین‌الملل به نشانی:
<http://www.transparency.org>
- حق شناس، محمدجواد؛ همایونی، غلامحسین، «بررسی علل کاهش رتبه ایران در گزارش CPI»، مرکز پژوهش و برنامه‌ریزی سازمان بازرسی کل کشور، گزارش پژوهشی، شماره ۱۹، خرداد ۸۹
- عطائی، امید، «نقدی بر شاخص‌های سنجش فساد: شاخص ادراک فساد (CPI)»، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۸۷
- نجف‌پور، شعبان؛ قلجی، حسین، «نقد و ارزیابی اعتبار گزارش شاخص ادراک فساد»، مرکز پژوهش و برنامه‌ریزی سازمان بازرسی کل کشور، گزارش پژوهشی، شماره ۱۸، اردیبهشت ۸۹
- Lambsdorff, Johann Graf (2007), "The Methodology of the Corruption Perceptions Index, Transparency International and University of Passau".
- Transparency International (2017), Corruption Perceptions Index 2016, retrieved from:
- https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016
- Transparency International (2016a), Corruption Perception Index 2016: Technical Methodology Note
- Transparency International (2016b), Corruption Perception Index 2016: Short Methodology Note
- Transparency International (2016c), Corruption Perception Index 2016: Frequently Asked Questions
- Transparency International (2016d), Corruption Perception Index 2016: Full Source Description

گزشت پژوهشی

مرکز مطالعات و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، تقاطع سپید قرنی
ساوومان پاؤرسی، کل کشور، طبقه ششم

شماره تماس: ۶۱۶۶۶۶۰۷

نشانی الکترونیک: bazrasi.research@136.ir

www.bazresi.ir